

KSK-notat nr.: 46/2014 - Bakgrunn for vedtak - småkraftverk

Søker/sak:	Fjellkraft AS/Valåga kraftverk / .		
Fylke/kommune:	Nordland/Hemnes		
Ansvarlig:	Øystein Grundt	:	
Saksbehandler:	Henrik Langbråten	:	
Dato:	26.06.2014		
Vår ref.:	NVE 200900403-36		

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Søknad om tillatelse til å bygge Valåga kraftverk i Hemnes kommune, Nordland fylke

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	3
Høring og distriktsbehandling	7
Søkers kommentar til høringsuttalelsene	9
NVEs vurdering	14
NVEs konklusjon	23
Forholdet til annet lovverk	23
Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven	24
Vedlegg - Oversiktskart	27

Sammendrag

Søknaden gjelder tillatelse etter § 8 i vannressursloven til bygging av Valåga kraftverk. Søknaden behandles etter kapittel 3 i samme lov. Det er søkt om tillatelse etter energiloven til etablering av nødvendige høyspentanlegg.

Fjellkraft AS søker om å få bygget Valåga kraftverk i Hemnes kommune i Nordland. En utbygging vil berøre en elvestrekning på 1760 meter med et inntak på kote 261 og kraftstasjon på kote 25. Nedbørfeltet til kraftverket blir på 8,83 km² med et midlere tilsig på 15,04 mill. m³ per år. Middelvannføringen i Valåga er på 0,477 m³/s. Kraftverket er planlagt med en installert effekt på ca. 1,8 MW, og beregnet årlig kraftproduksjon er på 5,45 GWh. Største og minste slukeevne vil bli henholdsvis 0,96 m³/s og 0,048 m³/s. Det er foreslått slipp av minstevannføring på 52 l/s i perioden 1/5 til 30/9, og 19 l/s resten av året. Dette tilsvarer de beregnede 5-persentilverdiene.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 5,5 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er vanlig for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2011-13) har NVE klarert om lag 1,4 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempe ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempe til et akseptabelt nivå.

Det har kommet høringsuttalelser fra **Hemnes kommune, Fylkesmannen i Nordland, Nordland Fylkeskommune, Sametinget, Reindriftsforvaltningen i Nordland, Statens Vegvesen, Forum for Natur og Friluftsliv Nordland, Rana Zoologiske forening og Norsk Ornitologisk forening, Røssåga/Toven Reinbeitedistrikt, Helgelandskraft AS, Kystverket Nordland og Hemnes Turistforening.**

En eventuell utbygging av Valåga kraftverk vil gi ca. 5,5 GWh i et gjennomsnittså. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneiere og generere skatteinntekter. Videre vil Valåga kraftverk styrke næringsgrunnlaget i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning.

Hemnes kommune har tilrådet en konsesjon til Valåga kraftverk, gitt at det slippes en tilstrekkelig minstevannføring hele året, og det installeres en omløpsventil for å sikre anadrom strekning nedenfor kraftverket. Flere av høringspartene har uttalt at de er skeptiske til hvordan tiltaket vil berøre de registrerte naturverdiene i og ved Valåga. Ingen av høringspartene har fremmet innsigelse mot planene om Valåga kraftverk.

I vedtaket har NVE lagt vekt på at en utbygging av Valåga kraftverk vil være et bidrag til en fornybar energiproduksjon med begrensede miljøeffekter. NVE mener at konfliktene ved en utbygging av Valåga kraftverk er begrenset og i hovedsak knyttet opp mot biologisk mangfold, og dette er vektlagt i vedtaket.

Inngrepene i forbindelse med etableringen av kraftverket i Valåga vil ligge relativt skjult i terrenget, og redusert vannføring i elva vil etter NVEs syn ikke medføre vesentlige landskapsmessige konsekvenser.

Det er registrert to bekkekløfter og en fossesprøytzone på utbyggingsstrekningen i Valåga. Bekkekløftene og fossesprøytsonen vil kunne bli indirekte berørt ved at vannet fraføres på strekningen. Med tilstrekkelig minstevannføring forbi inntaket hele året vil forholdene for biologisk mangfold i og rundt hele elva etter vårt syn ivaretas i tilstrekkelig grad. NVE mener det heller ikke er andre allmenne interesser som i særlig grad blir berørt av en utbygging som omsøkt. Kraftverket vil ikke berøre anadrom strekning i Valåga.

NVE mener prosjektet i Valåga kun vil gi mindre negative konsekvenser som kan avbøtes tilstrekkelig gjennom vilkår, slik at fordelene ved tiltaket er større enn skadet og ulemper. Det kan derfor gis konsesjon til prosjektet.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Fjellkraft AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Valåga kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Pakkebehandling

NVE har hatt til samtidig behandling 10 søknader om bygging av småkraftverk i Hemnes kommune for å avdekke ev. samlede virkninger av utbyggingene som ikke kommer frem eller som blir mindre fremtredende dersom den enkelte sak vurderes for seg. En slik tilnærming er i tråd med naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning, og OEDs egne retningslinjer for behandling av små vannkraftverk fra 2007, der sumvirkninger omtales.

Hoveddata for de omsøkte kraftverkene i Hemnes kommune:

Navn på kraftverk	Søker	Installert effekt (MW)	Produksjon (GWh/år)
Sagelva kraftverk*	Fjellkraft AS	1,5	4,0
Sørbukta kraftverk*	Statskog SF	2,5	8,2
Brattåga kraftverk	Fjellkraft AS	4,3	9,2
Jamtjordbekken kraftverk	Fjellkraft AS	1,2	3,9
Melandsbekken kraftverk	Fjellkraft AS	1,5	4,6
Vollbekken kraftverk	Karl-Ivar Øverleir	1,6	4,0
Lendingelva kraftverk	Miljøkraft Nordland AS	4,2	14,4
Valåga kraftverk	Fjellkraft AS	1,7	5,8
Bjurbekken kraftverk	Fjellkraft AS	3,9	9,0
Mørkbekken kraftverk	Norsk Grønnkraft AS	3,1	9,2

* sakene er ferdig behandlet og ikke påklaget

I desember 2013 fattet NVE vedtak i to av sakene i Hemnes kommune. Sørbuktelva kraftverk ble avslått grunnet et høyt konfliktnivå, jf. vårt vedtak av 18.12.2013, KSK-notat nr. 79. NVE ga konsesjon til Sagelva kraftverk grunnet et lavt konfliktnivå. Sagelvas plassering og konfliktnivå tilsa ikke en større samlet vurdering sammen med de resterende ni omsøkte kraftverkene. Vi viser til vårt vedtak av 5.12.2013, KSK-notat nr. 75.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Fjellkraft AS, datert 29.01.2013:

”Søknad om konsesjon for bygging av Valåga kraftverk

Sammen med grunneierne ønsker Fjellkraft AS å utnytte vannfallet i Valåga i Hemnes kommune i Nordland, og søker herved om følgende tillatelser

1. Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- *Å bygge Valåga kraftverk mellom kote 261 og kote 25*

2. Etter energiloven om tillatelse til:

- *Bygging og drift av Valåga kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden.*

Nødvendige opplysninger om tiltaket fremgår av vedlagte utredning. Vi ber om snarest mulig behandling av søknaden”

Valåga kraftverk, endelig omsøkte hoveddata

TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	8,83
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	15,04
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	54
Middelvannføring	l/s	477
Alminnelig lavvannføring	l/s	15
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	52
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	19

KRAFTVERK

Inntak	moh.	261
Avløp	moh.	25
Lengde på berørt elvestrekning	m	1760
Brutto fallhøyde	m	236
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,53
Slukeevne, maks	l/s	954
Minste driftsvannføring	l/s	48
Tilløpsrør, diameter	mm	600
Tunnel, tverrsnitt	m ²	-
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	1580
Installert effekt, maks	MW	1,74
Brukstid	timer	3193

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	1,35
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	4,10
Produksjon, årlig middel	GWh	5,45

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	20,07
Utbyggingspris	kr/kWh	3,68

Valåga Kraftverk, elektriske anlegg

GENERATOR

Ytelse	MVA	1,94
Spenning	kV	0,69

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	1,94
Omsetning	kV/kV	0,69/22

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	m	237
Nominell spenning	kV	22
		Jordkabel

Om søker

Grunneierne i området har inngått leieavtale med søker, Fjellkraft AS, for å utnytte naturressursene som hører til eiendommene.

Beskrivelse av området

Valåga er en sideelv av Røssåga, og Valåga har sitt utløp i Røssåga like nord for Korgen i Hemnes kommune. Elva har en østlig eksposisjon, og renner hovedsakelig i en kløft nedover en skogkledd dalside. Skogen i området er stort sett dominert av gran, men har noe innslag av bjørk enkelte steder. Influensoområdet til kraftverket er påvirket av blant annet plantefelt og hogstflater. Elveleiet er preget av større og mindre steinblokker. I Valåga i er det i dag et vanninntak til det kommunale vannverket. I forbindelse med bruken av Valåga til drikkevannforsyning er det også etablert en dam rett oppstrøms det omsøkte tiltaket, med tilhørende adkomstvei. I nedre deler like oppstrøms omsøkt kraftstasjon, krysser en vei og en 22 kV kraftlinje elva.

Teknisk plan

Inntak

Inntaket er planlagt etablert som en betongdam umiddelbart etter overløpet fra vannverkets eksisterende dam, og vil danne en forlengelse av denne. HRV vil dermed tilsvare samme kote som i dag, som er kote 261. Inntakskulpen får neddykket inntak. Største høyde på dammen blir 2,5 meter og damkronens lengde blir på 15 meter. Det totalt neddemmede arealet er estimert til 50 m².

Rørgate

Vannveien vil bli på ca. 1600 meter og bestå av en nedgravet rørgate på hele strekningen. Det er antatt at noe sprengning må gjennomføres i enkelte deler av traseen. Rørgata vil ha en diameter på 600 mm. Under anleggsfasen vil den berørte bredden i terrenget være ca. 20 meter.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen er planlagt plassert på kote 25 på sørsiden av elva. Utløpskanalen er planlagt etablert like nedenfor et lite fossefall. Det planlegges installert en peltonturbin med maksimal ytelse 1,74 MW. Totalt arealbehov for maskin og apparatanlegg antas å bli 100 m². I tillegg vil parkering og snuplass utenfor stasjonen oppta om lag 50 m².

Elektriske anlegg

Generatorspenning planlegges til 0,69 kV, transformatorspenningen blir på 0,69/22 kV.

Nettilknytning

Tilkoblingen til eksisterende 22 kV linje i området, er planlagt via en 267 meter lang jordkabel fra kraftstasjonen.

Veier

Det vil bli etablert en permanent vei på ca. 100 meter ned til kraftstasjonen, som en avstikker fra eksisterende vei. Bredden på veien vil være 4 meter. For øvrig vil eksisterende veier og rørgatetrassen bli benyttet.

Massetak og deponi

Alle grøftemassene vil bli tilbakeført ved gjenfylling/overfylling av rørgaten og arronderinger av denne. Det antas at det ikke vil bli behov for lokale massetak.

Arealbruk

<i>Tiltak</i>	<i>Anleggsfase</i>	<i>Driftsfase</i>
<i>Stasjonsområde (m²)</i>	<i>600</i>	<i>150</i>
<i>Vei (m²)</i>	<i>2500</i>	<i>500</i>
<i>Inntak (m²)</i>	<i>500</i>	<i>100</i>
<i>Dammer (m²)</i>	<i>400</i>	<i>50</i>
<i>Vannvei (m²)</i>	<i>40000</i>	<i>3000</i>
<i>Neddemmet areal (m²)</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Totalt (m²)</i>	<i>44.000</i>	<i>3.800</i>

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Planområdet er i kommuneplanens arealdel definert som LNF-område.

Samlet plan (SP)

Tiltaket berører ikke prosjekter som er behandlet i Samlet plan.

Verneplan for vassdrag

Valåga er ikke et vernet vassdrag.

Inngrepsfrie områder (INON)

Inngrepsfrie områder blir ikke berørt av en utbygging.

Nasjonale laksevassdrag

Valåga er ikke et nasjonalt laksevassdrag.

Eventuelle fylkesvise eller kommunale planer for småkraftverk

Valåga er ikke spesielt omtalt i den regionale planen for småkraftverk i Nordland.

Andre verneområder

Tiltaket berører ingen andre verneområder.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 04.09.13 sammen med representanter for søkeren, kommunen, grunneiere, Røssåga/Toven reinbeitedistrikt, Forum for Natur og Friluftsliv Nordland (FNF) og Naturvernforbundet. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av saksbehandler. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Hemnes kommune tilrår i vedtak av kommunestyret den 29.05.2013 en utbygging av Valåga kraftverk i samsvar med planene. Kommunen forutsetter at det settes krav om en minstevannføring som er lik alminnelig lavvannføring, og at det bør settes krav om automatisk omløpsventil for å sikre vannføringen på anadrom strekning i Valåga. Kommunen presiserer at området som blir berørt av utbyggingen har status som LNF-område i kommuneplanens arealdel. Det må derfor enten vedtas dispensasjon fra planens arealdel etter søknad, eller det må utarbeides og vedtas reguleringsplan for tiltaket. De påpeker også at for utleie av fallrettighetene for mer enn 10 år må det søkes om delingstillatelse etter jordlovens § 12.

Fylkesmannen i Nordland frarår en utbygging i Valåga i et brev datert 15.05.2013. Fylkesmannen vurderer at tiltaket vil ha middels til stor negativ konsekvens for biologisk mangfold i området. Fylkesmannen i Nordland begrunner frarådommen på følgende måte:

"De største negative virkningene av omsøkt kraftutbygging er knyttet til forekomsten av den viktige naturtypen «Bekkekløft og bergvegg» mellom høydekotene 200 og 55 og den lokalt viktige bekkekløften mellom høydekotene 45 og 25. I nedre del av denne bekkekløften er det en tydelig og viktig forekomst av naturtypen «Fossesprøytsone».

Etter naturmangfoldloven § 10 skal tiltakets samlede virkninger på naturmangfoldet vurderes ut fra den samlede belastningen disse er eller vil bli utsatt for. Alle inngrep som endrer fuktighets- og lysforholdene i forekomstene av naturtypen er en trussel for mangfoldet. Inntakte kløfter på kalk nedenfor skoggrensen med en elv som skaper stabil og høy luftfuktighet, samt fosserøyk, er sjeldent forekommende. «Bekkekløft og bergvegg» er registrert ved ca. 50 lokaliteter i Nordland, jfr. DN's naturbase. Den her aktuelle naturtypeforekomsten utgjør en av få bekkekløfter i Hemnes kommune. Det er kun registrert fire andre forekomster av naturtypen i kommunen, hvorav det til lokalitet Reinåga er knyttet stor usikkerhet om den faktisk oppfyller kravene for typiske "bekkekløftedefinisjonen". Spjeltfjellvelva er den viktigste forekomsten, mens de to siste lokalitetene, Bjurbekken ved Bjerklia og Durmålsbekken, er kun vurdert som lokalt verdifull.

Når det gjelder fossesprøytsoner, er det ifølge DN's naturbase ingen registrerte fossesprøytsoner i Hemnes kommune. For Nordland er det kun kjent ti forekomster av denne naturtypen. På landsbasis er det registrert 180 forekomster med fossesprøytsone, hvorav kun 41 er kategorisert som svært viktig.

Bekkekløftene i Valåga er allerede negativt påvirket som følge av oppdemningen av Svarttjønna. Dette til tross er kløftene og fossesprøytsonen verdifulle. Reduksjon i vannmengden gjennom kløfta medfører mindre fuktigheten og forandringer i vegetasjonsbildet med desimering av de

fosserøykbetingede vegetasjonstypene. Fylkesmannen vurderer ikke at den planlagte minstevannføringen er tilstrekkelig for å opprettholde de lokalklimatiske forholdene og dermed opprettholde den fuktavhengige vegetasjonen. Trusler mot naturtypene oppfattes først og fremst å være knyttet til tilstandsendring, endret flomsyklus og vannmengde. En eventuell utbygging av Valåga kraftverk vurderes som uheldig. Reduksjon av vannføringen vil sannsynligvis ødelegge naturtypeforekomsten, noe som igjen vil ha store konsekvenser for utbredelsen og tilstanden av naturtypen i både kommunen og fylket. Dette vil igjen kunne vanskeliggjøre oppnåelse av forvaltningsmålet i naturmangfoldloven § 4 på lokalt og regional nivå.

De registrerte områdene med naturtypene bekkekløft og bergvegg og fossesprøytsone påvirkes negativt av redusert vannføring og redusert luftfuktighet. Det er spesielt for fuktighetskrevende arter på bergveggene og langs elveløpet at dette er negativt. Artssammensetningen kan endre karakter ved at mer tørketålende arter på sikt vil utkonurrere de mer fuktighetskrevende. her. Gubbeskjegg (NT) er mest utsatt for skogbruk og delvis også luftforurensninger og forventes derfor ikke å bli negativt påvirket av redusert vannføring. Det er imidlertid en forutsetning at skogen hvor den finnes skjermes for hogst og inngrep i forbindelse med utbyggingen. Skorpelaven Bacidina inundata (NT) er sårbar for regulering av vannstand og forsvinner raskt ved neddemming eller tørrlegging. Arten vil påvirkes negativt av omsøkte utbygging, og vil sannsynligvis reduseres i mengde. Vandringshinderet for fisk i Valåga består av et 10 til 15 meter høyt fosseberg like oppstrøms den planlagte kraftstasjonen. Elva renner stort sett med slak helning på hele strekningen nedenfor vandringshinderet og til utløpet i Røssåga. Dette er et viktig gyte- og oppveksthabitat for sjørretbestanden i Røssågavassdraget. Strekningen fungerer til en viss grad også som gyte- og oppvekstområde for laks. Tiltaket medfører redusert vannføring på elvestrekningen mellom inntak og kraftstasjon, noe som igjen vil medføre en liten reduksjon av gyte- og oppvekstareal for anadrom laksefisk.”

Nordland fylkeskommune fraråder i vedtak av Fylkesrådet den 18.06.2013 at det gis konsesjon til Valåga kraftverk. Hovedbegrunnelsen er de negative konsekvensene tiltaket vil få for viktig naturmangfold. Nordland Fylkeskommune mener tiltaket vil få negative konsekvenser for naturtypen fossesprøytsone med tilhørende viktig artsangfold. De fremhever også at fossesprøytsoner ikke tidligere er registrert i Hemnes kommune, og at tiltaket vil få negative konsekvenser for en regionalt og en lokalt viktig bekkekløft, rødlistede arter og for reindrift.

Sametinget har ingen kommentarer til Valåga kraftverk i sin samlede høringsuttalelse for sakene i Hemnes kommune datert 04.07.2013.

Reindriftsforvaltningen i Nordland kommer med uttalelse datert 27.05.2013. Reindriftsforvaltningen kommenterer at området som vil bli berørt er vinterbeite 2. Dette er områder som gjerne blir mindre intenst brukt. Vinterbeite er derimot et minimumsbeite for distriktet, og har derfor stor verdi. Det er kalvingsland og flyttlei i nedbørfeltet, men de kommenterer at dette vil bli mindre berørt. Reindriftsforvaltningen mener tiltaket vil gi middels negativ konsekvens for reindriftens bruk av området, og mener det bør være dialog mellom utbygger og reinbeitedistriktet før en utbygging, og at anleggsperioden bør tilpasses reinbeitedistriktets bruk av området.

Statens vegvesen peker i sin uttalelse av 15.04.2013 på at avkjørselsforhold må avklares i reguleringsplaner, eller omsøkes i en egen søknad.

Kystverket Nordland bemerker i sitt brev av 15.4.2013 at noen av de omsøkte tiltakene i Hemnes kommune kan kreve at tiltakshaverne inneholder tillatelse etter havne- og farvannsloven.

FNF Nordland kommer med høringsuttalelse datert 3.6.2013. De har flere generelle merknader til de omsøkte småkraftverkene i Hemnes kommune. FNF mener mange store kraftutbygginger har påvirket vassdragsnaturen med tilhørende økosystemer i Hemnes kommune. FNF trekker også frem prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 skal legges til grunn ved behandling av nye inngrep. Videre etterlyser FNF mer kunnskap og bedre utredninger mhp. tema om samla belastning.

FNF Nordland har følgende konklusjon om prosjektet i Valåga:

"Valåga er sterkt berørt fra før. De registrerte områdene med naturtypene bekkekløft og bergvegg og fossesprøytsone påvirkes negativt av redusert vannføring og redusert luftfuktighet. Redusert vannføring på elvestrekningen mellom inntak og kraftstasjon vil medføre en liten reduksjon av gyte- og oppvekstareal for anadrom laksefisk. FNF Nordland mener ytterligere inngrep og påvirkninger ikke må forekomme i oppvekstområder for anadrom laksefisk. FNF Nordland er i mot vassdragsinngrep som vil ha negativ konsekvenser for viktige naturtyper, rødlistearter og rikt artsmangfold, og som vil kunne risikere at forvaltningsmålet i naturmangfoldloven § 4 på lokalt og regionalt nivå bli nådd.

FNF Nordland henstiller om at konsesjon for Valåga kraftverk ikke gis."

Advokat Geir Haugen, på vegne av Røssåga/Toven reinbeitedistrikt uttaler i brev datert 13.06.2013 at reinbeitedistriktet går i mot at det blir gitt flere konsesjoner i deres område. Dette på grunnlag av at de mener de har blitt utsatt for et stort antall utbyggingsplaner for småkraft og vassdragsreguleringer. Det kreves også at alle utbyggingsplaner stilles i bero inntil det er utført en samlet utredning om alle utførte og planlagte inngrep i området, og at en folkerettsekspert vurderer om terskelen i folkeretten er overskredet, slik at alle nye inngrep vil være folkerettsstridig.

Helgelandskraft AS uttaler brev av 30.4.2013 at Valåga kraftverk kan tilknyttes eksisterende distribusjonsnett i området uten forsterkingstiltak.

Hemnes Turistforening kommer med uttalelse i brev datert den 1.5.2013. Turistforeningen trekker i sin uttalelse spesielt fram verdien av gjenværende urørt natur i Hemnes kommune, men ser også at hensynet til næringsinntekt og de nasjonale produksjonsmålene må tas hensyn til. Turistforeningen har derfor valgt og ikke ha noen innvendinger mot Valåga kraftverk.

Søkers kommentar til høringsuttalelsene

Søker har i e-post av 03.09.13 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

"Hemnes kommune

Hemnes kommune er positive til utbygging av Valåga og tilrår at konsesjon innvilges. Kommunen tilrår at det slippes minstevannføring på 15 l/s. Kommunen kommenterer at kraftverket må plasseres slik at det ikke reduserer den naturlige gyteførende strekningen for anadrom laksefisk i vassdraget. Det anbefales også at det settes krav om automatisk omløpsventil for sikker vannføring på anadrom strekning. Kommunen opplyser om at utbyggingen vil finne sted i et LNF område. Det må derfor enten vedtas dispensasjon fra kommuneplanens arealdel etter søknad, eller det må utarbeides og vedtas reguleringsplan for tiltaket. Plansaken behandles når konsesjonsspørsmålet er avklart. Kommunen presiserer også at det må søkes omdelingstillatelse etter jordlovens §12 for utleie av fallrettighetene for mer enn 10 år.

Kommentar:

Søker har i sin søknad foreslått en minstevannføring som tilsvarer alminnelig lavvannføring på 15 l/s men vil etter råd fra rådgivende biolog endre til 5-persentil som for sommer tilsvarer 52 l/s sommer og 19 l/s vinter. Dette kombinert med flomtap og tilsig fra restfelt ansees som tilstrekkelig for å sikre de biologiske verdiene i Valåga, som etter samlet vurdering fra biolog får middel negativ konsekvens av tiltaket.

Når det gjelder akvatisk miljø som etter en samlet vurdering gir middels negativ konsekvens på fraført strekning og liten negativ konsekvens på anadrom strekning så mener søker at etablering av Omløpsventil vil redusere faren for stranding av fisk i forbindelse med utfall i kraftstasjonen.

Søker mener også at det er tatt hensyn til plassering av Kraftstasjon i forhold til kommunens forslag i forhold til gyteførende strekning.

Søker vil sørge for at det søkes om dispensasjon fra planens arealdel eller at det utarbeides en Reguleringsplan for tiltaket. Søker jobber kontinuerlig med søknader om delingstillatelse etter jordlovens § 12. Dette er en del av våre KS rutiner.

Statens vegvesen, avd. Nordland

Statens vegvesen, avd. Nordland har ingen direkte innvendinger mot at Fjellkraft får tillatelse til bygging av Valåga kraftverk, men ønsker på generelt grunnlag å presisere forhold knyttet til avkjørsel forhold og byggegrenser langs riks- eller fylkesveinettet. De presiserer også forhold knyttet til graving ved kryssing av vei.

Kommentar:

Dersom det blir aktuelt vil søker sørge for at gjeldende forhold knyttet til det ovennevnte vil bli ivarettatt.

Hemnes Turistforening

Hemnes Turistforening har gitt en generell høringsuttalelse knyttet til de 10 prosjektene som nå er på høring. De har ingen innvendingar mot kraftutbygging i Valåga.

Kommentar:

Søker har ingen kommentarer til dette.

Fylkesmannen i Nordland

Fylkesmannen kommenterer at de største negative virkningene av omsøkte kraftutbygging er knyttet til forekomsten av den viktige naturtypen «Bekkekløft og bergvegg» mellom høydekotene 200 og 55 og den lokalt viktige bekkekløften mellom høydekotene 45 og 25. I nedre del av denne bekkekløften er det en tydelig og viktig forekomst av naturtypen «Fossesprøytzone».

De kommenterer videre at tiltaket etter naturmangfoldloven § 10 skal vurderes med hensyn til de samlede virkninger på naturmangfoldet ut i fra den samlede belastningen disse er eller vil bli utsatt for og at bekkekløftene i Valåga er allerede negativt påvirket som følge av oppdemningen av Svarttjønnna. Dette til tross er kløftene og fossesprøytsonen verdifulle.

Fylkesmannen vurderer ikke at den planlagte minstevannføringen er tilstrekkelig for å opprettholde de lokalklimatiske forholdene og dermed opprettholder den fuktavhengige vegetasjonen. Trusler mot naturtypene oppfattes først og fremst å være knyttet til tilstandsendring, endret flomsyklus og vannmengde.

En eventuell utbygging av Valåga kraftverk vurderes i følge fylkesmannen som uheldig. Reduksjon av vannføringen vil sannsynligvis ødelegge naturtypeforekomsten, noe som igjen vil ha store konsekvenser for utbredelsen og tilstanden av naturtypen i både kommunen og fylket. Dette vil igjen kunne vanskeliggjøre oppnåelse av forvaltningsmålet i naturmangfoldloven § 4 på lokalt og regionalt nivå.

Fylkesmannen kommenterer også at vandringshinderet for fisk i Valåga består av et 10 til 15 meter høyt fosseberg like oppstrøms den planlagte kraftstasjonen. Elva renner stort sett med slak helning på hele strekningen nedenfor vandringshinderet og til utløpet i Røssåga. Dette er et viktig gyte og oppveksthabitat for sjørretbestanden i Røssågavassdraget. Strekningen fungerer til en viss grad også som gyte- og oppvekstområde for laks. Tiltaket medfører redusert vannføring på elvestrekningen mellom inntak og kraftstasjon, noe som igjen vil medføre en liten reduksjon av gyte- og oppvekstareal for anadrom laksefisk. På bakgrunn av dette vurderer Fylkesmannen de negative konsekvenser for akvatisk miljø som liten-middels. Til tross for eksisterende påvirkning av vassdraget, vurderes naturmangfoldet å være av såpass stor verdi at Fylkesmannen fraråder konsesjon for omsøkte utbygging.

Kommentar:

Søker har i sin søknad foreslått en minstevannføring som tilsvarer alminnelig lavvannføring på 15 l/s men vil etter råd fra rådgivende biolog endre til 5-persentil som for sommer tilsvarer 52 l/s sommar og 19 l/s vinter. Dette kombinert med flomtap og tilsig fra restfelt ansees som tilstrekkelig for å sikre de biologiske verdiene i Valåga, som etter samlet vurdering fra biolog får middel negativ konsekvens av tiltaket. Når det gjelder akvatisk miljø som etter en samlet vurdering gir middels negativ konsekvens på fraført strekning og liten negativ konsekvens på anadrom strekning så mener søker at etablering av forbislippingsventil vil redusere faren for stranding av fisk i forbindelse med utfall i kraftstasjonen. Utover dette har ikke søker noen kommentarer til fylkesmannens uttalelser.

Nordland Fylkeskommune

Med bakgrunn i Regional plan om små vannkraftverk i Nordland, fraråder Nordland fylkeskommune NVE å gi konsesjon til bygging av Valåga kraftverk. Hovedbegrunnelsen er de negative konsekvensene tiltaket vil få for viktig naturmangfold. Fylkeskommunen mener tiltaket vil få negative konsekvenser for naturtypen fossesprøytzone med tilhørende viktig artsmangfold. Fossesprøytsoner er tidligere ikke registrert i Hemnes kommune. Fylkeskommunen mener videre at tiltaket også vil få negative konsekvenser for lokalt viktig bekkekløft, Rødlistede arter og for reindrift. Dersom det blir gitt tillatelse til omsøkt tiltak, ber fylkeskommunen om at det påses at følgende tas inn i konsesjonsvilkårene eller vurderes ved detaljplanlegging:

- *Detaljplanleggingen må skje i nær dialog med reindriftsnæringen.*
- *Det må slippes tilstrekkelig minstevannføring hele året.*
- *Detaljplanleggingen må påse at rødlistearter og viktige naturtyper ikke blir skadelidende av tiltaket.*
- *Høy estetisk kvalitet og landskapsmessig tilpasning skal vektlegges i utformingen av Kraftstasjon og tilhørende infrastruktur.*
- *Tiltakshaver har aktsomhets- og meldeplikt dersom under markinngrep skulle støte på forminner, jf. kulturminnelovens §§ 3, 4 og 8 andre ledd. Der som det under arbeidet*

skulle oppdages gamle gjenstander, ansamlinger av trekull eller unaturlige/uventede steinkonstruksjon er, må Kulturminner i Nordland varsles umiddelbart.

Kommentar:

Søker har vært i dialog med reinbeitedistriktet og er enige i at en felles befaringsmåte til for å kunne se nærmere på løsninger for å ivareta interessene for begge parter på best mulig måte.

Søker mener å ha tatt hensyn til behovet for minstevannføring da vi har fulgt råd fra rådgivende Biolog vedr. minstevannføring for sommer og vinter (52/19 l/s). Dette er et tiltak som er foreslått for å ivareta rødlistearter og fossesprøytsoner i elven.

Søker har sterk fokus på miljømessige og landskapsmessige tilpassinger og vil beskrive dette i detalj i landskaps- og miljøplanen som skal godkjennes av NVE før en eventuell anleggsstart.

Helgelands Kraft

Helgelands kraft kommenterer at Valåga kraftverk kan knyttes til eksisterende distribusjonsnett uten forsterkningstiltak.

Kommentar:

Søker forholder seg til dette.

Reindriftsforvaltningen i Nordland

Reindriftsforvaltningen i Nordland kommenterer at på bakgrunn av at tiltaket berører hovedsakelig vinterbeite vurderer Reindriftsforvaltningen at tiltaket har middels konsekvens i forhold til reindriftens bruk av området. De kommenterer videre at det bør være dialog med reinbeitedistriktet hvordan eventuelt kalvingen blir påvirket av en eventuell anleggsperiode. Anleggsperioden bør bli tilpasset reinbeitedistriktet sin årsbruk i området.

Kommentar:

Søker har ingen merknader til reindriftsforvaltningens kommentarer. Søker har forsøkt å komme i dialog med reinbeitedistriktet her og har oversendt planene for kommentar. Søker vil fortsette å søke dialog mot reinbeitedistriktet og er positivt innstilt på å koordinere eventuell anleggsarbeid mot reinbeitedistriktets bruk av området.

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland

FNF Nordland kommenterer at Valåga er sterkt berørt fra før. De registrerte områdene med naturtypene bekkeløft og bergvegg og fossesprøytsone påvirkes negativt av redusert vannføring og redusert luftfuktighet. Redusert vannføring på elvestrekningen mellom inntak og kraftstasjon vil medføre en liten reduksjon av gyte- og oppvekstareal for anadrom laksefisk. FNF Nordland mener ytterlige inngrep og påvirkninger ikke må forekomme i oppvekstområder for anadrom laksefisk. FNF Nordland er i mot vassdragsinngrep som vil ha negativ konsekvenser for viktige naturtyper, rødlistearter og rikt artsmangfold, og som vil kunne risikere at forvaltningsmålet i naturmangfoldloven § 4 på lokalt og regionalt nivå bli nådd. FNF Nordland henstiller om at konsesjon for Valåga kraftverk ikke gis.

Kommentar:

Søker har i sin søknad foreslått en minstevannføring som tilsvarer alminnelig lawannføring på 151/s men vil etter råd fra rådgivende biolog endre til 5-persentil som for sommer tilsvarer 52 l/s sommer og 19 l/s vinter. Dette kombinert med flomtap og tilsig fra restfelt ansees som tilstrekkelig for å sikre de biologiske verdiene i Valåga, som etter samlet vurdering fra biolog får middel negativ konsekvens av tiltaket. Når det gjelder akvatisk miljø som etter en samlet vurdering gir middels negativ konsekvens på fraført strekning og liten negativ konsekvens på anadrom strekning så mener søker at etablering av forbislippingsventil vil redusere faren for stranding av fisk i forbindelse med utfall i kraftstasjonen. Utover dette har ikke søker noen kommentarer til FNF Nordland sine kommentarer.

Sametinget

Sametinget kommenterer at de er av den oppfatning av undersøkelsesplikten etter § 9 i kulturminneloven bør oppfylles før konsesjonsvedtaket fattes i konsesjonssaker. Og at det derfor må gjennomføres befaringer før endelig uttalelse kan gis. Videre kommenterer de at det bør gjennomføres konsultasjoner med Sametinget om alle de konsesjonssøkte prosjektene. Dette i henhold til kgl.res av 1. juli 2005 om konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget.

Kommentar:

Søker tok kontakt med Sametinget v/ rådgiver Rune Floor på avdeling for kulturminner, areal og miljø våren 2012 for å få kommentarer fra dem, eventuelt å bestille befaringer der det var nødvendig. De fikk oversendt samtlige søknader. Vi fikk tilbakemelding om at de mest sannsynlig ville befare samtlige prosjekt men at de ikke hadde kapasitet før 2013. Søker tar kontakt igjen med Sametinget og bekrefter vår bestilling slik de ber om."

Tilleggsopplysninger

Sametinget oversendte den 02.12.2013 resultater fra kulturminneundersøkelser ved seks omsøkte småkraftverk i Hemnes kommune (Sagelva, Valåga, Brattåga, Bjurbekken, Melandsbekken og Jamtjordbekken) og ett i Leirfjord kommune (Nylandselva). For Valåga kraftverk hadde Sametinget følgende kommentarer:

"Det ble påvist ett automatisk freda kulturminne ved traseen, samt én lokalitet av nyere dato. Fangstgropa vil komme i direkte konflikt med kulturminneloven, jfr. Lov om Kulturminner §3.

Det ble antatt at rørtraseen er planlagt å ligge i samme søkk som kulturminnet ligger. Det ble derfor lett på stedet etter en alternativ trase, og Sametinget har ingen innvendinger om trasen flyttes til et lignende søkk ca. 80m nord for kulturminnet.

Hellelokaliteten som ble påvist er ikke automatisk freda, men Sametinget håper utbygger kan ta hensyn til lokaliteten og finne et annet alternativ på oversiden (N-siden) av den foreslåtte trasen. Forholdet til disse kulturminnene bør også avklares med Nordland Fylkeskommune."

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kraftverket utnytter tilsiget fra et nedbørfelt på 8,83 km² ved inntaket, og middelvannføringen er beregnet til 0,477 m³/s. Avrenningen er stabil fra år til år med dominerende vår- og sommerflommer. Laveste vannføring opptrer gjerne om vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 52 og 19 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 15 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 0,954 m³/s og minste driftsvannføring 0,048 m³/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 52 l/s om sommeren og 19 l/s resten av året. Dette tilsvarer de beregnede 5-persentilverdiene. Ifølge søknaden vil dette medføre at 73 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknaden. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

Det er søkt om en maksimal slukeevne tilsvarende 200 % av middelvannføringen, og en minstevannføring på 52 l/s om sommeren og 19 l/s resten av året. De store flomvannføringene blir i liten grad påvirket av utbyggingen. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 85 dager i et middels vått år. I 85 dager vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 31 l/s ved kraftstasjonen.

NVE mener at den omsøkte maksimale slukeevnen er relativt høy og vil frata vassdraget noe av den naturlige vannføringsdynamikken, ved at det kun i enkelte perioder vil bli overløp over dammen. Etter en eventuell utbygging vil vassdraget i lengre perioder derfor være preget av størrelsen på en eventuell minstevannføring som NVE fastsetter.

Produksjon og kostnader

Søker har beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i Valåga kraftverk til ca. 5,5 GWh fordelt på 1,4 GWh vinterproduksjon og 4,1 GWh sommerproduksjon. Byggekostnadene er estimert til 20,07 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på 5,45 kr/kWh

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Det vil likevel være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten i prosjektet.

Naturmangfold

Naturtyper

Området ble befart av Rådgivende Biologer AS den 19. september 2012 i forbindelse med utarbeidelsen av den biologiske utredningen for Valåga kraftverk. Det ble da registrert fire naturtypelokaliteter, hvorav det er tre ulike naturtyper. Dette gjelder en bekkekløft og bergvegg, utforming bekkekløft, mellom kote 200 og 55. Denne er gitt en B-verdi. Det er også en mindre bekkekløft mellom kote 25 og 45. Denne er vurdert til C-verdi. I nedre del av den mindre bekkekløften

er det en tydelig fossesprøytzone, som er gitt B-verdi. Dette er også vandringshinderet for anadrom fisk. Nedenfor er fossen det registrert naturtypen, viktig bekkedrag.

Tiltaket vil ikke medføre et direkte arealbeslag i lokalitetene, men det vil medføre en redusert vannføring nedstrøms inntaket, og dermed gjennom bekkekløftlokalitetene og fossesprøytsonen. NVE mener at utbyggingsplanens virkning for naturtyper i all hovedsak dreier seg om konsekvensen for naturtypene bekkekløft og fossesprøyt/fosseeng. Vannføringen i Valåga er i dag allerede påvirket av tidligere tiltak i Valåga.

NVE viser til at det i følge søknaden vil være overløp i elven 85 dager i året, og at flomtoppene i vassdraget vil bidra til å opprettholde en viss luftfuktighet ved lokalitetene. Ved slipp av tilstrekkelig minstevannføring forbi inntaket, vil også de negative konsekvensene bli vesentlig redusert. NVE legger vekt på at det kun er kjent en rødlisteart knyttet til lokalitetene, og vi mener at flomoverløp og minstevannføring vil opprettholde livsforholdene til denne arten. På bakgrunn av dette mener NVE at tiltakets konsekvens på naturtypelokalitetene vil være akseptabel.

Arter

Rådgivende Biologer AS har i sin utredning registrert fem rødlistede arter i influensområdet for Valåga kraftverk. Dette er brunbjørn (EN), jerv (EN), gaupe (VU), *Bacidina inundata* (NT) og Gubbeskjegg (NT). Av disse er det antatt at brunbjørn, jerv og gaupe forekommer i området som streifdyr. *Bacidina inundata* er funnet i forbindelse med en av bekkekløftlokalitetene, mens gubbeskjegg er registrert i tiltaksområdets øvre del. Fossekall som står på Bern liste II er også observert i vassdraget.

Fossekallens ekstreme tilpasning til vann og vassdrag gjør den spesielt sårbar for kraftutbygging. Som et avbøtende tiltak dersom det gis konsesjon, bør det i tillegg til minstevannføring monteres predatorsikre rugekasser for fossekall langs elvestrengen. Dette er pålegg Fylkesmannen kan gi i medhold av standardvilkår for naturforvaltning.

Tiltaket i Valåga vil ikke direkte berøre bekkekløftlokaliteten hvor *Bacidina inundata* er funnet. En redusert vannføring og endrede fuktighetsforhold kan derimot påvirke arten negativt. Med en tilstrekkelig minstevannføring i Valåga, i tillegg til et flomoverløp, mener NVE at forholdet til laven ivaretas i tilstrekkelig grad ved en utbygging av vassdraget.

Brunbjørn, jerv og gaupe kan bli negativt påvirket i anleggsperioden med økt ferdsel og støy i området. Det er imidlertid ventet at tiltaket ikke vil medføre negative konsekvenser for artene i driftsfasen, slik at påvirkningen må ses på som liten.

NVE mener at tiltaket ikke vil medføre vesentlige negative virkninger og at forholdet til arter ikke vil være avgjørende for konsesjonsspørsmålet for Valåga kraftverk, ved slipp av en eventuell minstevannføring som vil være tilstrekkelig for å opprettholde levevilkårene for elvetilknyttede eller fuktighetskrevenne arter.

Akvatisk miljø

En vesentlig redusert vannføring i Valåga vil kunne medføre en lavere biologisk produksjon i elva. Den reduserte vannstanden om vinteren kan også skape mer bunnfrysning om vinteren på stillestående partier. Det er imidlertid et vandringshinder ved omsøkt kraftstasjon som gjør at Valåga ikke er en oppvekst eller gyteelv for anadrom fisk på utbyggingsstrekningen. Valåga er imidlertid et viktig vassdrag for anadrom fisk nedenfor vandringshinderet og kraftstasjonen.

For å ivareta forholdene for fisk på anadrom strekning er det etter NVEs mening viktig at det blir installert en omløpsventil i kraftverket dersom det gis konsesjon til tiltaket. I tillegg er det viktig å opprettholde en eventuell pålagt minstevannføring for å holde liv i invertebrater (virvelløse dyr) i elvestrengen ellers, da disse er viktig føde for både fugl og fisk. Dimensjonering av omløpsventil og størrelse på slipp av minstevannføring vil bli satt i eventuelle konsesjonsvilkår.

NVE mener at omsøkte tiltak ikke vil ha avgjørende negativ effekt for temaet for anadrom fisk, da dette er problemstillinger som i dette tilfellet kan løses ved avbøtende tiltak som minstevannføring og omløpsventil. NVE legger vekt på at den anadrome strekningen opprettholdes og at den negative virkningen på anadrom laksefisk er minimal.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om Valåga kraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i naturmangfoldlovens §§ 4 og 5 samt §§ 8-12.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldlovens § 8.

I influensområdet til Valåga kraftverk er det registrert ulike naturtypelokaliteter og rødlistearter. En eventuell utbygging av Valåga vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper, arter eller økosystemet gitt i naturmangfoldloven §§ 4 og 5 gitt eventuelle avbøtende tiltak.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldlovens § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Om temaet "samlet belastning" viser vi til vurderingene senere i notatet.

Landskap/friluftsliv/brukerinteresser

Valåga går gjennom en skogkledd dalside, hvor elva er nedskåret i en kløft. Området er i dag preget av granskog med innslag av myrområder. Valåga er skjermet av skog på størsteparten av utbyggingsstrekningen. Dette medfører at en eventuell mindre vannføring i elva kun vil oppleves lokalt. Totalt vil et en strekning på 1760 meter få en redusert vannføring. Etter en utbygging vil vannføringen bestå av minstevannføringen satt av NVE, et eventuelt flomoverløp i flomperioder, samt bidrag fra et mindre restfelt.

Elva renner i kortere strekninger i brattere partier. Disse partiene kan få et redusert inntrykk etter en utbygging, men områdene fremstår i dag skjult av vegetasjon og er vanskelig. Det er heller ikke noen markerte landskapselementer på avstand. En minstevannføring vil i disse områdene opprettholde noe av inntrykket lokalt.

Det vil måtte hogges en ca. 20 meter bred hogstgate i forbindelse med legging av rørgaten, og dette vil være et synlig element i området. I driftsfasen og etter revegetering vil dette inngrepet kun ha mindre negative landskapskonsekvenser.

Kraftstasjonen, og adkomstveien til denne, vil påvirke området lokalt. Dette er i dag et skogdekket område med lite innsyn fra nærområdet og vil etter NVEs mening ikke representere landskapsinngrep av større betydning. Inntaket vil ligge i tilknytning til eksisterende dam i området, og vil således ikke representere noe nytt element i området.

NVE mener at et en utbygging av Valåga kraftverk ikke vil berøre verdifulle landskapselementer eller ha noen vesentlig negativ konsekvens for landskapsopplevelsen i området, gitt avbøtende tiltak. Anlegget vil naturlig ligge relativt skjult i terrenget, og vegetasjonen rundt vil skjerme for innsyn så vel lokalt som på avstand. Rørgaten vil kunne graves ned og revegeteres, noe som på sikt vil redusere de negative konsekvensene. Inntaksdammen vil komme i et område som allerede er preget av oppdemming, slik at det ikke vil representere noe nytt vesentlig element i dette området. NVE mener at de tekniske inngrepene i området vil ha en begrenset effekt på landskapet, og at NVE gjennom detaljplangodkjenning kan se til at anlegget tilpasses terrenget på en skånsom måte.

Valåga kraftverk vil ikke bli liggende i INON-områder, og dagens eksisterende inngrep i og rundt elva gjør at tiltaket ikke vil medføre bortfall av INON-områder. NVE legger dermed til grunn at temaet INON ikke er relevant for konsesjonsspørsmålet i denne saken.

Brukerinteressene i influensområdet opplyses til å knytte seg hovedsakelig til lokalt bruk og lokale interesser. Ferdselen i dag er stort sett av grunneiere og i forbindelse med inspeksjon av vannverket. Det er i dag ingen turstier langs Valåga, og generelt er det liten innsikt til elva fra nærliggende områder. Det er heller ikke knyttet store bruker- eller friluftsinnteresser til området ved kraftstasjonsplasseringen.

Det er NVEs oppfatning at det ikke er knyttet særlige friluftsinnteresser eller brukerinteresser til området. NVE mener at en eventuell konsesjon ikke vil komme i konflikt med friluftsliv eller brukerinteresser i området.

Reindrift

I OEDs retningslinjer for små vannkraftverk blir tap, oppstyking og redusert bruk av beiteland på grunn av arealinngrep og annen menneskelig aktivitet trukket frem som en av de største utfordringene for reindriftsnæringen i dag. Den samlede effekten av en rekke mindre inngrep og forstyrrende aktiviteter innenfor reinbeiteområder er ofte langt større enn effekten av de enkelte inngrep (OED, 2007).

Sametinget har fremmet innsigelse mot totalt fem av prosjektene på grunn av konsekvenser for reindrifta. Dette er Bjurbekken kraftverk, Brattåga kraftverk, Lendingelva kraftverk, Mørkbekken kraftverk, og Sørbuktelva kraftverk. Sørbuktelva kraftverk har tidligere fått avslag.

NVE er av den oppfatning at forholdet til reindrift alene ikke vil være avgjørende for konsesjonsspørsmålet i de resterende åtte omsøkte prosjektene i Hemnes kommune som vurderes her. Det vil likevel være et tema som sammen med andre vurderinger vil påvirke avgjørelser i enkeltsaker, både når det gjelder konsesjonsspørsmålet og krav til avbøtende tiltak. Enkelte saker vil også i større grad enn andre øke den samlede belastningen på enkelte reinbeitedistrikt.

Tiltaket vil bli liggende innenfor grensene til reinbeitedistrikt 21 Røssåga/Toven, og herunder i Røssåga siida. Røssåga/Toven drives av totalt tre ulike driftsgrupper. Hele distriktet har et totalt bruttoareal på 2310 km². Det totale reintallet var per mai 2005 på 1210 rein. I grove trekk kan man

avgrense reinbeitedistriktet med Norskehavet i vest, Ranfjorden i nord, Vefsnfjorden i sør og Okstindan og Røssåga i øst.

I reinbeitedistriktet er det i dag flere faktorer som påvirker driftsforholdene til reindriften. Det er blant annet vannkraftutbygginger som Kalågavassdraget, Langforsvassdraget, Bleikvatn, Røssvatn og Stormyrbassenget. Det er også inngrep som veier, jernbane, bergverk, plantefelt, hyttebygging og ny bruk av utmarksområder som har påvirket distriktet. NVE mener derfor ytterligere utbygginger i området må vurderes nøye i hvert enkelt tilfelle, og avbøtende tiltak må vurderes for å minske en eventuell konflikt.

NVE mener det ikke vil være en betydelig risiko for økt menneskelig aktivitet i området etter en utbygging av Valåga kraftverk. NVE påpeker at det allerede er en kjørbær vei til de eksisterende demningene i Valåga, og at det i dag kan foregå ferdsel på denne, men at det foregår i et begrenset omfang. Prosjektet vil dermed ikke åpne opp nye turområder av betydning for allmennheten som ikke allerede er tilgjengelig i dag. Ferdselen til inntaket vil i driftfasen kun begrense seg til noen få besøk opp til inntaket av utbygger for inspeksjon og vedlikehold. NVE vurderer at dette ikke vil medføre negative konsekvenser for reindriften i området.

Viktige avbøtende tiltak for reindriften vil kunne være nedgravet rørgate og tilbakeføring av vegetasjon. Det er viktig at arbeidet i de øvre delene skjer i sommermånedene og i dialog med reinbeitedistriktet slik at reinen blir minst mulig påvirket, særlig i vår- og høstsesongen.

NVE mener at det bør vises forsiktighet ved å gi konsesjoner til kraftverk som berører reindriftsinteresser av betydning. NVE mener videre at en eventuell konsesjon i Valåga ikke vil legge større beslag på viktige beiteområder og heller ikke vil ha noen negativ konsekvens for reindriften, gitt avbøtende tiltak. Det forutsettes fra NVE at ved en eventuell konsesjon settes krav om at anleggsarbeidet skal planlegges i samråd med reinbeitedistriktet, og at tidspunkt for anleggsarbeid må tilpasses reinens bruk av området. Temaet er dermed ikke avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Kulturminner

Sametinget uttaler at det er påvist ett automatisk fredet kulturminne ved rørgatetraseen. Dette er en fangstgrop som vil kunne komme i direkte konflikt med kulturminneloven § 3. Sametinget mener rørgaten bør flyttes og legges utenom dette kulturminnet. Det ble også påvist en hellelokalitet som ikke automatisk freda, men Sametinget håper utbygger også kan ta hensyn til lokaliteten, og finne et annet alternativ på oversiden av den omsøkte rørgatetraseen. Sametinget påpeker at forholdet til disse kulturminnene også må avklares med Nordland Fylkeskommune.

NVE forutsetter at søker tar den nødvendige kontakt med fylkeskommunen og Sametinget for å klarere forholdet til kulturminneloven før innsending av detaljplan, ved en eventuell konsesjon til Valåga kraftverk. Det vil være mulig å sikre ved godkjenning av ev. detaljplan at rørtraseen ligger i tilstrekkelig avstand fra fangstgropa.

Samiske interesser, lovverk og folkeretten

NVE forholder seg til gjeldende saksbehandlingsregler, som i småkraftsaker er vannressursloven, vassdragsreguleringsloven (unntaksvis), forvaltningsloven, oreigningslova m.fl. Verken søknaden for Valåga eller de resterende ni sakene i Hemnes er av et slikt omfang at de kommer inn under forskrift om konsekvensutredninger i plan- og bygningsloven.

I NVEs veiledningsmateriale som gjelder småkraftverk, framgår det at søker skal ta ”kontakt med lokalt reinbeitedistrikt tidlig i planleggingsfasen, og før innsending av søknad, for avklaring i forhold

til reindriftsinteresser. Reindriftsforvaltningen bør kontaktes angående status på kartene på www.reindrift.no.” NVEs veiledningsmateriale formidler ikke absolutte krav, men NVE skal sjekke at det framgår av søknadene at det er tatt de nødvendige kontakter i planfasen. NVE har derimot i denne fasen av saksbehandlingen ikke mulighet for å kontrollere at den aktuelle informasjonen er tilstrekkelig eller korrekt, men forventer at høringspartene bidrar med korreksjoner dersom det er grunnlag for det.

NVE mener det finnes tålegrenser for hva som kan tillates av tiltak, før det kommer i strid med folkeretten og norsk rett. Det finnes ingen entydig angivelse, verken i teori eller rettspraksis, på hvor slike tålegrenser går. Tålegrensen vil også kunne variere ut fra hvor robust den interessen som påvirkes er. Slik kan tålegrensen være forskjellig etter hvor i landet inngrepet skjer og hvem/hva som berøres. En vurdering av om et tiltak representerer en for stor belastning på samisk kultur, og hva det vil si og ”nekte” samisk kulturutøvelse etter FN-konvensjon om sivile og politiske rettigheter art 27, vil måtte basere seg på best mulig skjønn. Samiske interesser vurderes i denne sammenheng isolert, da det er virkningen for samiske interesser som er av betydning for de materielle skrankene i folkeretten. I tillegg vil samiske interesser inngå i totalvurderingen av om konsesjon skal gis eller ikke, sammen med øvrige interesser som vil kunne berøres.

Reindrifta er ansett som den viktigste enkeltstående samiske kulturbærer, og utøvelse av reindrift er derfor mer enn en ren næringsinteresse. NVE har derfor lagt stor vekt på reindrift i vurderingen av om småkraftprosjektene representerer en for stor belastning på utøvelsen av samisk kultur og kulturutøvelse. I tillegg til reindrifta, vurderes også virkninger for samiske kulturminner.

NVE inviterte til offentlig møte i løpet av høringsperioden i forbindelse med pakkebehandlingen av sakene i Hemnes. De samiske interessene har deltatt i høringsprosessen, og både Sametinget, Reindriftsforvaltningen i Nordland og reinbeitedistriktet har gitt uttalelser til søknadene. Høringspartene som hadde gitt uttalelse, ble invitert med til sluttbefaringer.

NVE har i forbindelse med Valåga og de andre sakene i Hemnes kommune hatt en god dialog og flere møter med de berørte reinbeitedistriktene. NVE har også for sakene i Hemnes holdt et konsultasjonsmøte med Sametinget den 12.11.2013, for å diskutere hvordan NVE ivaretar reindrift og samiske interesser i saksbehandlingen av småkraftsakene. Sametinget har fremmet innsigelse på totalt fem saker i Hemnes, men Valåga er ikke blandt disse. På sluttbefaringen av Valåga kraftverk deltok også representanter for Røssåga/Toven reinbeitedistrikt som kom med sine synspunkter til prosjektet.

NVE har hatt en kommunikasjon med reindriftsinteressene i saken som er i samsvar med de prosessuelle krav. NVE er oppmerksom på reindriftras vurdering av de ulike prosjektene, og legger til grunn at noen av prosjektene vil kunne ha uønskede effekter som vanskelig kan avbøtes, mens andre prosjekt fra reindriftras ståsted kan være mindre konfliktfylte, gitt at fastsettes vilkår som imøtekommer reindriftras behov.

NVE mener det bør fokuseres særskilt på reindrifta ved planlegging og gjennomføring av en eventuell anleggsperiode. Ved ev. konsesjon vil NVE derfor sette krav til at reindrifta omhandles særskilt i detaljplanene. Det vil være en forutsetning at reindrifta i denne sammenheng skal gis mulighet til å delta i planleggingen.

Småkraftprosjektenes mulige virkninger for samisk kultur og kulturutøvelse vil foruten reindrifta først og fremst være knyttet til samiske kulturminner. NVE forutsetter at forholdet til kulturminneloven er avklart før en innsendelse av detaljplanen, og at dermed forholdet til eventuelle samiske kulturminner er ivaretatt.

NVE mener på bakgrunn av det som er redegjort for her, at de prosessuelle kravene som framgår av folkeretten og intern rett er oppfylt i saken for Valåga kraftverk. For NVEs vurdering av konsekvensene av tiltaket på reindriftsinteresser henviser til avsnittet "Reindrift" ovenfor.

Vannkvalitet, vannforsynings- og resipientinteresser

Vannverksdammene i Valåga blir i dag brukt som drikkevannkilde, og det må vises varsomhet ved tiltak og arbeid i området. Drikkevannkilden er underlagt regler og bestemmelser etter drikkevannforskriften. Dette er noe må ivaretas etter en eventuell konsesjon.

NVE forutsetter en dialog og avklaringer mellom søker, vannverkseierne og Mattilsynet for å ivareta drikkevanninteressene i detaljplanleggingen og anleggsperioden ved en eventuell konsesjon.

Konsekvenser av kraftlinjer

Utbygger planlegger en 237 meter lang jordkabel mellom kraftstasjon og nettilknytningspunktet. Traseen vil ikke berøre viktige naturtyper eller verneområder.

NVE har ikke mottatt noen innvendinger mot planlagt nettilknytning, og vi anser at konsekvensene av denne ikke er avgjørende for konsesjon. Etableringen av linjen vil følge regler for etablering av nye anlegg innenfor en områdekonsesjon.

Samfunnsmessige fordeler

En eventuell utbygging av Valåga kraftverk vil gi ca. 5,4 GWh i et gjennomsnittså. Denne produksjonsmengden regnes som normalt for et småkraftverk. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneiere og generere skatteinntekter. Videre vil Valåga kraftverk styrke næringsgrunnlaget i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning.

Samlet belastning

NVE har hatt til behandling 10 søknader om bygging av småkraftverk i Hemnes kommune. Disse har vært på en samlet høring for å kunne vurdere den samlede belastningen av utbyggingene på en god måte.

NVE skal i sine vurderinger ta hensyn til den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen utgjør konsekvensene av flere vannkraftanlegg og andre vassdragsinngrep innenfor et geografisk avgrenset område. Selv om det enkelte prosjektet kan ha begrensede virkninger for miljøet og andre brukerinteresser, kan de samlede virkningene av mange slike inngrep bli store.

Gjennom konsesjonsbehandlingen har NVE anledning til å legge vekt på den samlede belastningen av vannkraftutbygging i et geografisk avgrenset område. Det kommer klart frem i forarbeidene til vannressursloven i Ot. Prp. nr 39 (1998-1999), side 105 og OED retningslinjer for små vannkraftverk (juni 2007).

Den geografiske spredningen av prosjektene, samt ulik konfliktgrad og problematikk, gjør at det ikke har vært naturlig å diskutere samlet belastning ved alle 10 søknadene samlet innenfor hvert enkelt deltema. For enkelte deltema har NVE gjort en vurdering av den samlede belastningen i tillegg til konsekvensene av det enkelte småkraftverk. Dette gjelder for de prosjektene som har lik problematikk knyttet til for eksempel biomangfold, landskap, reindrift og friluftsliv, eller ligger nær geografisk. På denne måten mener vi at samlet belastning belyses bedre enn dersom hver sak skulle blitt behandlet

alene. NVE vurderte også temaet slik at vi på et tidligere tidspunkt kunne fatte vedtak i to av sakene i gruppen som vi startet å behandle samtidig, da disse lå svært avsides i forhold til de øvrige.

Den geografiske spredningen av de omsøkte prosjektene gjør det krevende å sammenligne landskapstrekkene, slik en kan dersom elvene befinner seg i samme landskapsrom, for eksempel rundt et vann eller fjordarm. NVE mener imidlertid at også de lokale variasjonene av vassdrag som landskapselement er viktig å ivareta, i en kommune som fra før er sterkt preget av vannkraftutbygging.

Selv om flere av disse elvene ikke nødvendigvis er synlige i et større landskapsrom, mener NVE de er viktige for variasjonen av vassdrag, opplevels- og bruksverdi. At noen av disse ivaretas er derfor en del av vår samlede vurdering, vurdert sammen med grad av konflikt med andre tema i de enkelte sakene.

I Hemnes kommune er det allerede gjennomført og omsøkt en rekke kraftverksutbygginger. Dette gjelder både større kraftverk med tilhørende reguleringsmagasiner og overføringer, samt småkraftverk. NVE mener at det ikke bør gis konsesjoner til småkraftverk i de gjenværende vassdragene og områdene som har stor verdi, og som vil medføre en stor negativ konsekvens. Dette gjelder for biologisk mangfold, men også for andre allmenne interesser. Ytterligere utbygginger må derfor vurderes nøye i hvert enkelt tilfelle, før eventuelle nye konsesjoner gis.

For Valåga kraftverk har NVE vurdert at det viktig å belyse temaet biologisk mangfold for en samlet vurdering av tiltaket og den samlede belastningen. For de øvrige temaene viser vi til våre konkrete vurderinger ovenfor, under hvert deltema.

Naturmangfold - Bekkekløfter og fossesprøytsoner

Av de to søknadene om småkraftverk som ble sendt ut på samtidig mener NVE at det er Valåga og Bjurbekken som potensielt har høyest konfliktnivå med hensyn til bekkekløftlokaliteter og fossesprøytsoner. Selv om de geografisk ikke er nært tilknyttet, må man vurdere den samlede belastningen utbygginger i disse elvene kan ha i et regionalt perspektiv. Fossesprøytsoner er tidligere ikke registrert i Hemnes kommune, men i forbindelse med konsesjonssøknadene i Hemnes er det registrert lokaliteter i Bjurbekken og Valåga.

I perioden 2007 til 2010 ble det gjennomført undersøkelser av 625 bekkekløfter i 14 fylker på oppdrag for Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet). Disse ble gitt karakter fra 0 (uten registrerte naturverdier) til 6 (nasjonalt verdifulle og svært viktige). Innenfor disse områdene ble kjerneområder/naturtypelokaliteter skilt ut og verdisatt etter en tredelt skala: nasjonal (A), regional (B) og lokal verdi (C). I denne undersøkelsen ble de antatt viktigste bekkekløftene i hvert fylke valgt ut for undersøkelser og antallet varierer fra fylke til fylke. Fylkesmannen i Nordland meldte inn 12 ulike mulige lokaliteter i Nordland til Miljødirektoratet for undersøkelser i det nasjonale bekkekløftprosjektet. Av disse lå tre stk. i Hemnes kommune. Bekkekløftlokalitetene i Hemnes kommune som ble vurdert i bekkekløftprosjektet var i Bjurbekken, Reinåga og Spjeltfjellelva.

I regionen er det utbygd og omsøkt flere småkraftverk de siste årene, hvorav noen har hatt konflikter knyttet opp mot de nevnte naturtypene. NVE mener det derfor må vurderes hvor nær tålegrensen man er for nye utbygginger.

For fossesprøytsoner og bekkekløfter er det etter NVEs vurdering uheldig hvis både lokalitetene i Valåga og Bjurbekken blir berørt av utbygginger. Det er imidlertid i denne sammenheng viktig å se på hele økosystemet i influensområdene, og hvor sterkt påvirket disse er i dag.

Valåga er i dag preget av demningen og vannuttaket til vannforsyning til Korgen. I tillegg er det i dag mer infrastruktur i området enn tilfellet er ved Bjurbekken. Slik sett vil en utbygging av Valåga ha

mindre konsekvenser for naturmangfoldet og uberørte naturområder enn tilfellet er i Bjurbekken. NVE mener at tilstrekkelig minstevannføring, flomoverløp og legging av rørgaten slik at den ikke påvirker de verdifulle lokalitetene, vil være med på å sikre at naturmangfoldet og naturtypene knyttet til Valåga ikke blir vesentlig forringet ved en utbygging. Dersom det gis konsesjon til Valåga, vil dette være med på å øke verdien til naturtypene knyttet til Bjurbekken.

NVE mener det er en viss belastning på bekkekløfter og fossesprøytoner i Hemnes kommune. Vi konstaterer at lokalitetene i Valåga grunnet sin utforming bare vil bli påvirket i en begrenset grad av en utbygging, gitt flomoverløp og en tilstrekkelig minstevannføring. En konsesjon til Valåga kraftverk vil derimot kunne være med på å øke verdien til lokalitetene i Bjurbekken, som i dag fremstår upåvirket. Bekkekløften i Bjurbekken ble i motsetning til bekkekløftene i Valåga vurdert i bekkekløftprosjektet i 2009. NVE anser at lokaliteten i Bjurbekken har høyere verdi enn lokaliteten i Valåga. Lokalitetene i Bjurbekken er også mindre kartlagt enn tilfellet er i Valåga, dette på grunn av vanskeligere tilgjengelighet. Føre-var prinsippet bør derfor tillegges noe vekt i vår vurdering av Bjurbekken.

Prinsippet om samlet belastning i naturmangfoldloven § 10 er vurdert, og det er ikke avgjørende for konsesjonsspørsmålet for Valåga, men en konsesjon til Valåga vil kunne være med på å øke verdien på naturtypene knyttet til andre vassdrag i regionen.

Oppsummering

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 5,5 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er vanlig for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene har NVE klarert om lag 1,4 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

I vedtaket har NVE lagt vekt på at en utbygging av Valåga kraftverk vil være et bidrag til en fornybar energiproduksjon med begrensede miljøeffekter. NVE mener at konfliktene ved en utbygging av Sagelva kraftverk er begrenset og i hovedsak knyttet opp mot biologisk mangfold, og dette er vektlagt i vedtaket. Inngrepene i forbindelse med etableringen av kraftverket vil ligge skjult i terrenget, og redusert vannføring i elva vil etter NVEs syn ikke medføre negative konsekvenser for landskapet

Det er registrert to bekkekløfter og en fossesprøytsone på utbyggingsstrekningen i Valåga. Bekkekløftene og fossesprøytsonen vil kunne bli indirekte berørt ved at vannet fraføres på strekningen. Med tilstrekkelig minstevannføring forbi inntaket hele året, vil forholdene for biologisk mangfold i og rundt hele elva etter vårt syn ivaretas i tilstrekkelig grad. NVE har dermed konkludert med at de registrerte verdiene i Valåga ikke vil bli påvirket i vesentlig grad av redusert vannføring, og dermed vil ikke verdisetningen av lokalitetene bli endret til tross for at det blir gitt konsesjon til bygging av Valåga kraftverk. Kraftverket vil ikke berøre anadrom strekning i Valåga.

NVE mener prosjektet i Valåga kun vil gi mindre negative konsekvenser som kan avbøtes tilstrekkelig gjennom vilkår, slik at fordelene ved tiltaket er større enn skader og ulemper. Det kan derfor gis konsesjon til prosjektet.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Fjellkraft AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Valåga kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

Forholdet til annet lovverk

Forholdet til energiloven

Fjellkraft AS har framlagt planer om installasjon av elektrisk høyspentanlegg som innebærer en 237 m. lang 22 kV jordkabel til eksisterende linjenett.

Normalt bygges en slik linje som her i medhold av netteiers områdekonsesjon. Innenfor sin områdekonsesjon skal områdekonsesjonær fremlegge planer for ny nettilknytning og ev. forsterkning for kommune, fylkeskommune, fylkesmann og andre berørte for uttalelse. Ved uenighet om løsninger kan områdekonsesjonær legge saken frem for NVE som da vil behandle saken som en anleggskonsesjon.

Virkningene av linjetilknytningen inngår i NVEs helhetsvurdering av planene, og er ikke avgjørende for konsesjonsvedtaket.

Helgelandskraft AS er områdekonsesjonær, og ifølge søknaden skal det fremforhandles en avtale der Helgelandskraft AS stå for bygging og drift av anlegget. Vi finner det derfor ikke nødvendig med en egen anleggskonsesjon etter energiloven for høyspenttilknytning til 22 kV nett. Nødvendige høyspentanlegg, inkludert transformering, kan bygges i medhold av nettselskapets områdekonsesjon.

Dersom Fjellkraft AS ønsker egen anleggskonsesjon, må det sendes inn søknad om dette når eksakt størrelse på elektriske installasjoner er klart. NVE kan da meddele egen anleggskonsesjon for kraftverket.

NVE har ikke gjort en grundig vurdering av kapasiteten i nettet, og tiltakshaver er selv ansvarlig for at avtale om nettilknytning er på plass før byggestart. NVE vil ikke behandle detaljplaner før tiltakshaver har dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart. Slik dokumentasjon må foreligge samtidig med innsending av detaljplaner for godkjenning, jamfør konsesjonsvilkårenes post 4.

Forholdet til plan- og bygningsloven

”Forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker” gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Forholdet til forurensningsloven

Det må søkes Fylkesmannen om nødvendig avklaring etter forurensningsloven i anleggs- og driftsfasen. NVE har ikke myndighet til å gi vilkår etter forurensningsloven.

Forholdet til EUs vanndirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

NVE har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved tiltaket. NVE har satt vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten, herunder krav om minstevannføring og standardvilkår som gir vassdragsmyndighetene, herunder DN/Fylkesmannen etter vilkårenes post 5, anledning til å gi pålegg om tiltak som senere kan bedre forholdene i det berørte vassdraget. NVE har vurdert samfunnsnyttene av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Videre har NVE vurdert at hensikten med inngrepet i form av fornybar energiproduksjon ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Vannslipp

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden og lagt til grunn for NVEs konsesjon og fastsettelse av minstevannføring:

Middelvannføring	l/s	477
Alminnelig lavvannføring	l/s	15
5-persentil sommer	l/s	52
5-persentil vinter	l/s	19
Maksimal slukeevne	l/s	954
Maksimal slukeevne i % av middelvannføring	%	200
Minste driftsvannføring	l/s	48

I etterkant av høringsrunden har søker foreslått slipp av minstevannføring på **52 l/s** i tiden 1/5-30-9 og **19 l/s** resten av året. Dette tilsvarer 5-persentilverdiene i vassdraget.

NVE mener i likhet med søker og høringsinstansene at det må slippes vann forbi inntaket til kraftverket hele året for å avbøte konsekvensene for naturtypelokalitetene og fuktkrevede arter knyttet til berørt elvestrekning. Vi er også av den oppfatning også at behovet for minstevannføring er størst om sommeren. Minstevannføring vil også være viktig for å ivareta noe av de landskapsmessige forholdene lokalt rundt Valåga. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 85 dager i et middels vått år. I 85 dager vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring. Tilsiget fra restfeltet vil også bidra med 31 l/s i gjennomsnitt. Med et overløp i 85 dager i året, mener NVE at den omsøkte minstevannføringen vil være tilstrekkelig for å avbøte de negative konsekvensene av tiltaket, gjennom at det vil bli opprettholdt en viss luftfuktighet langs elva.

Ut fra dette fastsetter NVE en minstevannføring på **50 l/s** i tiden **1.5 til 30.9** og **20 l/s** resten av året. NVE mener den fastsatte minstevannføringen vil avbøte virkningene på biologisk mangfold, landskap, og vannkvalitet i tilstrekkelig grad.

Det skal etableres en måleanordning for registrering av minstevannføring. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minstevannføringen skal godkjennes gjennom detaljplanen. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares så lenge anlegget er i drift.

Dersom tilsiget er mindre enn minstevannføringskravet, skal hele tilsiget slippes forbi.

Ved alle steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om vannslippbestemmelser som er lett synlig for allmennheten. NVE skal godkjenne merking og skiltenes utforming og plassering.

Flere av høringspartene har lagt vekt på at forholdene for anadrom laksefisk må opprettholdes. NVE er enig i dette, og mener at forhold for anadrom laksefisk opprettholdes gjennom installering av omløpsventil.

For å unngå stranding av fisk i Valåga ved et eventuelt utfall eller rask nedkjøring av kraftverket skal det installeres omløpsventil med kapasitet på minimum 50 % av maksimal slukeevne. Ved vannforbruk i kraftverket mindre enn omløpsventilens kapasitet skal omløpsventilen åpne for vannmengden som går gjennom turbinen ved utfall. Omløpsventilen skal fungere slik at vannføringen nedstrøms kraftverket reduseres over så lang tid at fisk ikke strander. Omløpsventilen skal koples til kraftverkets styringssystem og testes ut med hensyn til funksjonalitet før kraftverket settes i ordinær drift. Dokumentasjon på at utstyret fungerer etter hensikten skal legges frem for NVEs miljøtilsyn.

NVE presiserer at start-/stoppkjøring av kraftverket ikke skal forekomme. Kraftverket skal kjøres jevnt. Inntaksbassenget skal ikke benyttes til å oppnå økt driftstid, og det skal kun være små vannstandsvariasjoner knyttet til opp- og nedkjøring av kraftverket. Dette er primært av hensyn til naturens mangfold og mulig erosjonsfare.

Inntaket skal plasseres slik at det ikke under noen omstendighet påvirker innsjøens vannstand.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Detaljerte planer skal forelegges NVEs regionkontor i Trondheim og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

Før utarbeidelse av tekniske planer for dam og vannvei kan igangsettes, må søknad om konsekvensklasse for gitt alternativ være sendt NVE og vedtak fattet. Konsekvensklassen er bestemmende for sikkerhetskravene som stilles til planlegging, bygging og drift og må derfor være avklart før arbeidet med tekniske planer starter.

NVEs miljøtilsyn vil ikke ta planer for landskap og miljø til behandling før anlegget har fått vedtak om konsekvensklasse.

NVE vil ikke godkjenne planene før det er dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet i nettet og at kostnadsfordelingen er avklart, jamfør våre merknader under avsnittet "Forholdet til energiloven".

Vi viser også til merknadene i vilkårenes post 6 nedenfor, om kulturminner.

Nedenstående tabell søker å oppsummere føringer og krav som ligger til grunn for konsesjonen. Det kan likevel forekomme at det er gitt føringer andre steder i dokumentet som ikke har kommet med i tabellen. NVE presiserer at alle føringer og krav som er nevnt i dokumentet gjelder.

NVE har gitt konsesjon på følgende forutsetninger:

Inntak	Kote 261. Teknisk løsning for dokumentasjon av slipp av minstevannføring skal godkjennes av NVE.
Vannvei	Nedgravet på hele strekningen. Aut. Fredet kulturminne skal unngås. Sametinget skal ha oversendt forslag til trasé.
Kraftstasjon	Kote 25. Det skal bygges en omløpsventil med kapasitet på minimum 50 % av maksimal slukeevne jf. merknader til post 1. Det må legges fram dokumentasjon til NVEs miljøtilsyn på at omløpsventilen fungerer etter hensikten før anlegget kan settes i drift
Største slukeevne	0,954 m ³ /s. NVE har lagt stor vekt på maksimal slukeevne grunnet overløp. Slukeevnen kan ikke økes som en del av detaljplangodkjenningen.
Minste driftsvannføring	0,048 m ³ /s.
Installert effekt	1,75MW.
Antall turbiner/turbintype	1 peltonturbin
Vei	Permanent adkomstvei til kraftstasjonen.
Annet	Forholdet til vannforsyningen skal være avklart før byggestart.

Det er angitt i tabellen hvorvidt det kan gjøres justeringer i forbindelse med detaljplanleggingen. Dersom det ikke er oppgitt spesielle føringer kan mindre endringer godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen. Anlegg som ikke er bygget i samsvar med konsesjon og/eller planer godkjent av NVE, herunder også planlagt installert effekt og slukeevne, vil ikke være berettiget til å motta el-sertifikater. Dersom det er endringer skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene.

Post 5: Naturforvaltning

Vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen selv om det i dag synes lite aktuelt å pålegge ytterligere avbøtende tiltak. Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 6: Automatisk fredete kulturminner

NVE forutsetter at utbygger tar den nødvendige kontakt med Sametinget og fylkeskommunen for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsending av detaljplan. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jmfør kulturminneloven § 8 (jmfør vilkårenes pkt. 3).

Post 8: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig.

Vedlegg - Oversiktskart

